

VÀI NÉT SUY TƯ SƠ LƯỢC VỀ VIỆC ÁP DỤNG TÍNH HIỆP HÀNH TRONG GIÁO HỘI

Trong triều đại giáo hoàng của mình, Đức Thánh Cha Phanxicô đề cao tính hiệp hành như điểm độc sáng cần thiết trong đời sống Giáo Hội hiện nay. Trong các văn kiện của ngài, tính hiệp hành càng ngày càng có chỗ đứng và được coi là một dấu chỉ thời đại. Hiểu cách đơn giản, hiệp hành là cùng đi (syn) với nhau trên một con đường (hodos). Tất cả mọi thành phần trong Giáo Hội, dù là giáo sĩ hay giáo dân, tu sĩ sống đời thánh hiến hay tu hội đời, dù già hay trẻ... đều được mời gọi để cùng nhau xây dựng Giáo Hội, góp ý, chung phần cải cách Giáo Hội trước những vấn đề mục vụ khẩn thiết của thời đại, để Giáo Hội có thể tiếp tục nói về Chúa Giêsu cho thế giới hôm nay.

Xin có một cái nhìn rất sơ lược vắn tắt về những hoa trái và thành quả mà Thượng Hội Đồng Giám Mục Thế Giới về Tính hiệp hành trong đời sống Giáo Hội đã đạt được. Đây không phải là một bài viết mang tính phân tích hàn lâm sâu xa hay học thuật chuyên nghiệp, song chỉ muốn phác thảo những nét quan yếu và nổi bật nhất theo tìm hiểu của người viết.

I. TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC THƯỢNG HỘI ĐỒNG GIÁM MỤC VỀ TÍNH HIỆP HÀNH:

Tính đến nay, Thượng Hội Đồng Giám Mục Thế Giới lần thứ XVI với chủ đề “Cho một Giáo Hội hiệp hành: Hiệp Thông, Tham Gia, Sứ Mạng” đã trải qua các giai đoạn quan trọng:

1. Giai đoạn chuẩn bị tại các giáo phận (17/10/2021-15/8/2022):

Đây là giai đoạn lắng nghe và tham khảo ý kiến từ các tín hữu trên toàn thế giới. Quá trình này bao gồm các cuộc tham vấn tại các giáo xứ, giáo phận và cấp châu lục, kể cả trực tiếp nơi các buổi gặp gỡ và thỉnh ý cho Thượng Hội Đồng Giám Mục. Quy trình không bắt đầu bằng một đại hội lớn ở Roma, nhưng bằng thì giờ lắng nghe trong các giáo hội địa phương, nơi hiện thực hóa đời sống Giáo Hội. Thượng Hội Đồng Giám Mục lần này không đi từ Roma đến các giáo hội địa phương, nhưng từ các giáo hội địa phương đến Roma, điều này đã là một sự đảo ngược đáng kể. Vào cuối giai đoạn đầu tiên, Văn phòng Thư ký Thượng Hội Đồng đã nhận được sự đóng góp của 112 trong số 114 Hội Đồng Giám Mục và 15 Giáo Hội Công Giáo Đông Phương cũng như các nhóm khác. Trong giai đoạn giáo phận đầu tiên này, hàng triệu tín hữu trên khắp thế giới đã tham gia vào các nhóm hiệp hành¹. Tại Việt Nam, các giáo phận cũng tổ chức những buổi hiệp hành. Cuối tháng 08/2022, là hạn định để các giáo phận gửi bản đúc kết góp ý cho Thượng Hội Đồng về Văn phòng Thư ký Hội Đồng Giám Mục Việt Nam. Ngày 10/08/2022, Văn phòng Thư ký Hội Đồng Giám Mục Việt Nam đã công bố Bản Tổng Hợp toàn quốc cho Thượng Hội Đồng Giám Mục cấp giáo phận². Ngoài ra, còn có những bảng hỏi online trên mạng xã hội, nhằm thu thập ý kiến và phản hồi từ cộng đồng tín hữu. Hình thức tham vấn này là điều mới lạ và đã mang đến nhiều phản hồi và ý kiến hữu ích từ tất cả mọi người đã được rửa tội dù là giáo sĩ hay giáo dân, già hay trẻ, tu sĩ tận hiến hay độc thân giữa đời... nói chung, là tiếng nói của tất cả những người được rửa tội, như ý hướng của Tòa Thánh nhắm tới³. Những bản đúc kết này không chỉ nhấn mạnh những trải nghiệm tích cực mà còn cho thấy những trải nghiệm mang tính thách thức và tiêu cực cần suy tư, trao đổi và phân định, cầu nguyện.

2. Giai đoạn chuẩn bị tại các châu lục (09/2022-03/2023)

Giai đoạn II bắt đầu từ tháng 9/2022 (sau khi có Tài liệu làm việc số 1) và kết thúc vào trước tháng 3/2023. Đây là giai đoạn thảo luận dựa trên Tài liệu làm việc 1 và thực trạng của mỗi Châu lục để đi đến một bản văn đúc kết gửi về cho Ban Thư ký. Tài liệu làm việc số 1 này do Vatican công bố, có tên gọi là "Tài liệu Làm việc cho Giai đoạn Châu lục" (Document for the Continental Stage - DCS) vào tháng 10/2022, dựa trên sự tổng hợp phản hồi từ hơn 112 Hội Đồng Giám Mục trên toàn thế giới, tổng hợp kết quả của giai đoạn giáo phận. Trong giai đoạn này, những cuộc họp quốc tế được tổ chức tại 7 vùng trên toàn thế giới: Châu Á, Châu Âu, Châu Đại Dương, Châu Phi, Châu Mỹ Latinh, Bắc Mỹ, và Trung Đông. Đại diện các Hội đồng Giám mục và những cơ cấu tương đương thuộc mỗi vùng sẽ nhóm họp tại vùng của mình để cùng nhau làm việc dựa trên Tài liệu làm việc số 1⁴. Mỗi châu lục nộp một tài liệu tổng hợp về phản hồi cho DCS, và các tài liệu này được Vatican dùng làm cơ sở để soạn Tài liệu Làm việc số 2 (chính là Instrumentum Laboris) cho giai đoạn họp Thượng Hội Đồng

¹ LINH MỤC GILLES ROUTHIER, *Thượng Hội Đồng có biến đổi Giáo hội giống như Vatican II đã biến đổi không?*, đăng ngày 10/11/2024, truy cập ngày 18/04/2025, <https://phanxico.vn/>

² HỘI ĐỒNG GIÁM MỤC VIỆT NAM, *Hội Đồng Giám Mục Việt Nam: Bản Tổng Hợp toàn quốc cho Thượng Hội Đồng Giám Mục cấp giáo phận*, đăng ngày 15/08/2022, truy cập ngày 03/05/2025, <https://hdgmvietnam.com/>

³ BAN DỊCH THUẬT HỘI ĐỒNG GIÁM MỤC VIỆT NAM, *Cẩm Nang Cho Thượng Hội Đồng Giám Mục Về Tính Hiệp Hành*, đăng ngày 21/10/2021, truy cập ngày 16/04/2025, <https://hdgmvietnam.com/>

⁴ GIUSE LÊ DANH TƯỜNG, *Đôi nét về Thượng Hội Đồng Giám Mục lần thứ XVI*, đăng ngày 05/11/2021, truy cập ngày 03/05/2025, <https://hdgmvietnam.com/>

tại Roma (2023–2024)⁵. Tuy nhiên, những diễn biến của đại dịch covid 19 đã làm chậm lại, phân tán và gây nên những xáo trộn và khó khăn cho cả hai giai đoạn này. Đức Phanxicô trong thời gian này cũng đã quyết định mở rộng Thượng Hội Đồng Giám Mục Thế Giới lần thứ XVI thành hai kỳ họp tháng 10/2023 và tháng 10/2024 thay vì kết thúc vào tháng 10/2023 như dự kiến ban đầu. Quyết định này được đưa ra để tạo ra một khoảng thời gian suy tư sâu sắc hơn và đảm bảo quá trình lắng nghe và phân định được hoàn thiện hơn⁶. Đây là lần đầu tiên trong lịch sử Thượng Hội Đồng Giám Mục mà cấp độ châu lục được chính thức đưa vào tiến trình phân định để nhấn mạnh tính hiệp hành xuyên biên giới và đa dạng văn hóa trong cùng một đức tin Công giáo.

3. Giai đoạn tổ chức Thượng Hội Đồng Giám Mục tại Roma cấp độ hoàn vũ:

Thượng Hội Đồng Giám Mục về Tính hiệp hành bước vào giai đoạn tiếp theo vào tháng 10/2023. Diễn ra tại Vatican với cấp độ quốc tế, giai đoạn này tập trung vào việc phân tích và thảo luận các kết quả thu được từ các giai đoạn trước, nhằm đưa ra các hướng đi và quyết định cho đời sống Giáo Hội trong tương lai. Đây là một Thượng Hội Đồng Giám Mục rất độc đáo trong cách tổ chức ở nhiều đặc điểm:

- Kỳ họp thứ nhất (tháng 10/2023):

Thành phần tham dự: Trước hết là Đức Giáo Hoàng Phanxicô trong vai trò Chủ tịch của Thượng Hội Đồng; và Đức Hồng Y Mario Grech người Malta là Tổng Thư ký. Bên cạnh đó có các đại biểu Chủ tịch, là những người sẽ thay mặt Đức Giáo Hoàng điều hành các phiên họp. Tổng trưởng trình viên của Thượng Hội Đồng là Đức Hồng Y Jean Claude Hollerich, dòng Tên, Tổng Giám Mục Luxembourg. Còn có hai vị thư ký đặc biệt được bổ nhiệm cho Thượng Hội Đồng lần này. Trong số 464 tham dự viên, với 363 đại biểu có quyền bỏ phiếu, trong đó có 54 phụ nữ, có 75 tham dự viên được mời tham dự đại hội Thượng Hội Đồng với vai trò điều phối viên, chuyên gia hoặc trợ giúp thiêng liêng. Các đại biểu bao gồm các đại diện được chọn của các Hội Đồng Giám Mục và các Giáo Hội Công giáo Đông phương, các vị lãnh đạo giáo triều Roma và các đại biểu được chính Đức Thánh Cha chọn, bao gồm giáo dân, linh mục, nữ tu và phó tế. Đại diện cho Hội Đồng Giám Mục Việt Nam, Đức Cha Giuse Đỗ Mạnh Hùng và Đức Cha Luy Nguyễn Anh Tuấn đã tham gia.

Lần đầu tiên, Thượng Hội Đồng Giám Mục năm 2023 sẽ bao gồm các đại biểu bỏ phiếu không phải là giám mục. Ngày 21/09/2023, Vatican đã thông báo danh sách các tham dự viên tham dự đại hội Thượng Hội Đồng vào tháng 10/2023, bao gồm cả các giáo dân là các đại biểu có quyền bỏ phiếu chứ không chỉ là các quan sát viên như mọi kì Thượng Hội Đồng Giám Mục trước đây.

Một trong những đổi mới quan trọng nhất của Thượng Hội Đồng là có ba phút im lặng sau mỗi năm bài phát biểu được thực hiện. Trong Thượng Hội Đồng về tính hiệp hành, ngoài việc bỏ phiếu của giáo dân và đặc biệt là phụ nữ (đây là lần đầu tiên phụ nữ được quyền bỏ phiếu), còn có một cuộc tĩnh tâm ba ngày trước đại hội, bắt buộc với những ai tham gia, đêm cầu nguyện đại kết, thánh lễ theo nghi thức Byzantin để nhận thức được sự khác biệt phong phú của nhau và cảm thấy cần phải có sự hiệp nhất giữa các giáo hội Kitô. Tất cả những khoảnh khắc này thực sự đã làm những người tham dự xúc động⁷.

Cuộc họp tháng 10/2023 sẽ được tổ chức tại Hội trường Phaolô VI, thay vì Hội trường Thượng Hội Đồng mới của Vatican, với các đại biểu ngồi ở các bàn tròn, mỗi bàn khoảng 10 người. Cách bài trí này rất khác với cách tổ chức truyền thống của các Thượng Hội Đồng trước đây, khi các hồng y ở hàng đầu tiên, sau đó là các giám mục theo tuổi phong giám mục, rồi đến bề trên các dòng tu và cuối cùng là giáo dân. Thêm vào đó, các thành viên đều có ba phút để phát biểu đồng đều như nhau, không phân biệt giáo sĩ hay giáo dân, thần học gia hay một người trẻ. Đây là một trải nghiệm bình đẳng và tuyệt vời đối với nhiều người được trải qua.

Theo Tài liệu Làm việc chính thức (Instrumentum Laboris) 2023, kỳ họp thứ nhất của Thượng Hội Đồng tập trung vào ba câu hỏi bao quát:

- Làm thế nào chúng ta có thể trở thành dấu chỉ và khí cụ hiệp nhất với Thiên Chúa và hiệp nhất toàn thể nhân loại một cách trọn vẹn hơn?
- Bằng cách nào chúng ta có thể chia sẻ một cách tốt hơn các ơn sủng và các nhiệm vụ phục vụ Tin Mừng?
- Những tiến trình, cơ cấu và định chế nào trong một Giáo Hội hiệp hành mang tính sứ mạng?

⁵ VĂN PHÒNG TỔNG THƯ KÝ THƯỢNG HỘI ĐỒNG, *Tài Liệu Làm Việc Cho Giai Đoạn Châu Lục Của Thượng Hội Đồng Giám Mục Về Tính Hiệp Hành 2021-2024*, đăng ngày 18/11/2022, truy cập ngày 03/05/2025, <https://hdgmvietnam.com/>

⁶ COURTNEY MARES, *Pope Francis announces decision to extend Synod on Synodality to 2024*, đăng ngày 16/10/2022, truy cập ngày 03/05/2025, <https://www.catholicnewsagency.com/>

⁷ MARIE-LUCILE KUBACKI, *Con đường gập ghềnh của Thượng Hội đồng: Đức Phanxicô muốn thay đổi Giáo hội như thế nào*, đăng ngày 01/10/2024, truy cập ngày 19/04/2025, <https://phanxico.vn/>

Báo cáo tổng hợp sau kỳ họp thứ nhất của Thượng Hội Đồng lần thứ XVI đã được công bố vào ngày 28/10/2023. Văn bản dài khoảng 40 trang này trước đó đã nhận được 1.125 yêu cầu sửa đổi chung từ các nhóm ngôn ngữ và 126 yêu cầu riêng lẻ⁸. Báo cáo tổng hợp được chia thành ba phần, trong đó vạch ra lộ trình để hoàn thành công việc trong kỳ họp thứ hai vào năm 2024. Báo cáo tổng hợp gồm ba phần: Phần I: Khuôn mặt của Giáo Hội hiệp hành; phần II: Tất cả đều là môn đệ, tất cả đều là thừa sai; phần III: Dệt nên các mối liên hệ, xây dựng các cộng đoàn⁹. Phần sau của cuộc họp sẽ tập trung vào việc quyết định các bước tiếp theo của Giáo Hội và “các nghiên cứu thần học và giáo luật chuyên sâu cần thiết để chuẩn bị cho kỳ họp thứ hai vào tháng 10/2024.

- Kỳ họp thứ hai (tháng 10/2024)

Các thành viên của Hội Đồng thường trực của Thượng Hội Đồng vẫn bao gồm Chủ tịch là Đức Thánh Cha Phanxicô, Tổng thư ký Thượng Hội Đồng là Đức Hồng Y Mario Grech người Malta, Tổng trưởng trình viên là Đức Hồng Y Jean-Claude Hollerich của Luxembourg, Phó thư ký Thượng Hội Đồng là giám mục người Tây Ban Nha, Giám mục Luis Marín de San Martín, và nữ tu người Pháp Nathalie Becquart, cũng là phó thư ký của văn phòng Thượng Hội Đồng. Trước kỳ họp, các tham dự viên đã tham dự ba ngày tĩnh tâm trước đó do Đức Hồng Y Timothy Radcliffe hướng dẫn. Hai Đức Giám Mục người Việt Nam tham dự kỳ họp trước cũng đại diện cho Giáo hội Việt Nam tiếp tục tham dự kỳ họp lần này.

Được trình bày vào ngày 09/07/2024 trong một cuộc họp báo trước khi kỳ họp thứ hai diễn ra, Tài liệu Làm việc chính thức (Instrumentum Laboris) 2024 cho kỳ họp thứ hai tại Roma của Thượng Hội Đồng Giám Mục về tính hiệp hành đã đánh dấu sự kết thúc chính thức của một quá trình kéo dài ba năm trước khi tiếp diễn một giai đoạn khác sau đó. Trước đó, Bản dự thảo Thượng Hội Đồng kỳ này đã gây bất ngờ khi bỏ qua việc phong chức cho phụ nữ, vấn đề độc thân linh mục, và cách ứng xử mục vụ đối với cộng đồng LGBT¹⁰, những điều vốn là những điểm gây tranh cãi rất lớn nhưng cũng đồng thời là những điều được mong chờ nhất trong bản báo cáo tổng hợp sau kỳ họp lần thứ nhất năm 2023, trong khi vẫn giữ lại các suy tư và đề xuất được đưa ra về các chủ đề như vai trò của phụ nữ và giáo dân, thừa tác vụ của các giám mục, chức linh mục và phó tế, tầm quan trọng của người nghèo và người di cư, sứ mạng kỹ thuật số, đối thoại đại kết hoặc các vụ lạm dụng¹¹. Những người chủ trương cấp tiến và đổi mới thì phê bình điều này vì cho Giáo Hội không đủ mạnh mẽ và kiên quyết, trong khi những người chủ trương bảo thủ và truyền thống thì hài lòng hơn với sự thận trọng cần thiết. Những vấn đề bị bỏ qua có lẽ vì đây là những vấn đề tranh cãi quá gay gắt, vốn nên để cần có những suy tư và nghiên cứu thần học đủ chín muồi hơn nữa. Thay vào đó, Thượng Hội đồng vào tháng 10/2024 sẽ chủ yếu tập trung vào câu hỏi then chốt: “Làm thế nào để trở thành một Giáo hội hiệp hành trong sứ vụ?”. Hầu hết nếu không phải tất cả, các vấn đề nổi cộm được nêu ra trong Báo cáo Tổng hợp năm 2023 rồi sẽ được tiếp cận vào một thời điểm sau đó trong một tiến trình Thượng Hội Đồng đang diễn ra, một khi phương pháp thực hiện điều đó đã được thống nhất tại Thượng Hội Đồng tháng 10/2023. Rõ ràng, trái ngược với ý định của nhiều người đang mong đợi những câu trả lời hoặc kết luận cho một số vấn đề gây tranh cãi hoặc cấp bách được nêu ra qua tiến trình Thượng Hội Đồng, họ sẽ phải đợi ít nhất là đến giữa năm 2025, nếu không muốn nói là muộn hơn. Thực ra việc Giáo Hội thận trọng là điều cần thiết, bởi lẽ, tính đến ngày 30/06/2024 (thời điểm trước khi ra mắt Instrumentum Laboris chính thức cho kỳ họp lần II), văn phòng Thượng Hội Đồng ở Vatican đã nhận được 108 báo cáo về tài liệu tổng hợp từ các Hội Đồng Giám Mục cũng như nhiều tổ chức tôn giáo khác nhau và từ hơn 200 tổ chức quốc tế, bao gồm các trường đại học, phân khoa, hiệp hội tín hữu và các cộng đồng hoặc cá nhân riêng lẻ. Từ những báo cáo ấy, bản dự thảo cũng như chính Instrumentum Laboris được biên soạn bởi một nhóm các nhà thần học bao gồm các giám mục, linh mục, nam nữ tu sĩ và giáo dân trên khắp thế giới, với các thành viên của Hội Đồng thông thường của Thượng Hội Đồng thực hiện những điều chỉnh cuối cùng trước khi chính thức trình lên Đức Giáo Hoàng Phanxicô. Phiên bản đầu tiên của Tài liệu Làm việc đã được gửi tới khoảng 70 người đại diện cho nhiều cấp bậc khác nhau trong Giáo Hội – bao gồm các linh mục, người tận hiến, giáo

⁸ I.MEDIA, *Hơn 1.000 sửa đổi được yêu cầu trong bản tóm tắt cuối cùng của Thượng Hội Đồng*, đăng ngày 28/10/2023, truy cập ngày 02/05/2025, <https://phanxico.vn/>

⁹ SALVATORE CERNUZIO, *Tý Linh chuyển ngữ, Báo cáo tổng hợp của Thượng Hội Đồng về tính hiệp hành*, đăng ngày 30/10/2023, truy cập ngày 16/04/2025, <https://gxdaminh.net/>

¹⁰ ELISE ANN ALLEN, *Synod draft surprises by omitting women's ordination, married priests and LGBT*, đăng ngày 09/07/2024, truy cập ngày 18/04/2024, <https://thecatholicherald.com/>

¹¹ SALVATORE CERNUZIO, *Tý Linh chuyển ngữ, Báo cáo tổng hợp của Thượng Hội Đồng về tính hiệp hành*, đăng ngày 30/10/2023, truy cập ngày 16/04/2025, <https://gxdaminh.net/>

dân, nhà thần học và nhân viên mục vụ – những người mà Vatican cho biết đại diện cho các “mối quan tâm khác nhau trong Giáo Hội” và “trường phái thần học” khác nhau. Sau một số sửa đổi, tài liệu được gửi lại cho Hội Đồng thông thường để điều chỉnh thêm trước khi gửi cho Đức Phanxicô để phê duyệt. Nhiều sửa đổi (tài liệu nhận được tổng cộng 1.135) đã buộc bốn thần học gia viết Văn kiện chung kết – hai người Ý và hai người nói tiếng Anh – phải sửa lại bản thảo của họ. Trong số những đoạn khác, có những đoạn nói về những vấn đề chưa được nhất trí thông qua vì còn nhiều tranh cãi cũng đã bị xóa đi hay sửa đổi và vấn đề sẽ được nghiên cứu sâu hơn¹².

Văn kiện Chung kết của Thượng Hội Đồng Giám Mục lần thứ XVI: Vào ngày 26/10/2024, Thượng Hội Đồng Giám Mục lần thứ 16 đã thông qua văn kiện chung kết mang tên “Per una Chiesa sinodale: comunione, partecipazione, missione” (Tạm dịch: “Vì một Giáo Hội hiệp hành: hiệp thông, tham gia và sứ mạng”). Văn kiện này bao gồm 155 điều khoản được 368 thành viên Thượng Hội Đồng thông qua ngày thứ bảy 26/10/2024 có cùng giá trị như một văn kiện của chính Đức Giáo Hoàng. Văn kiện này được Đức Thánh Cha Phanxicô phê chuẩn và công bố vào ngày 30/12/2024. Đây là kết quả của một quá trình lắng nghe và phân định kéo dài từ năm 2021, nhằm hướng đến một Giáo Hội hiệp hành thực sự, tập trung vào ba trụ cột: hiệp thông, tham gia và sứ mạng. Cha Gilles Routhier nhận định: “Văn kiện Chung kết là lời kêu gọi hoán cải Giáo Hội Công Giáo, một cuộc hoán cải đã được tiến hành nhưng vẫn còn tiếp tục”¹³. Ngoài hơn 1.000 sửa đổi được đề nghị trước khi đưa ra phiên bản cuối cùng như nói trên, Văn kiện Chung kết đã lên danh sách các vấn đề còn bỏ ngỏ như chức nữ phó tế và các chủ đề phức tạp khác như thẩm quyền giảng dạy của các Hội Đồng Giám Mục, chức thánh cho những người đàn ông đã kết hôn, mục vụ cho những người bị loại trừ vì khuynh hướng tình dục của họ (những người LGBT)... Những chủ đề này không xuất hiện trong Văn kiện Chung kết mặc dù là chúng được xem là chủ đề được mong chờ và được thảo luận sôi nổi trong chính Thượng Hội Đồng lần truyền thông thế tục... Cũng là điều dễ hiểu thôi, vì chúng ta không thể cho rằng có thể giải quyết các vấn đề này cách đơn thuần bằng các sắc lệnh thần học hoặc Thượng Hội Đồng¹⁴. Chúng là những vấn đề cần phải có những nghiên cứu dài hơi và kỹ lưỡng hơn. Trong khi những người theo chủ nghĩa bảo thủ và truyền thống cảm thấy thờ phào nhẹ nhõm vì không có quá nhiều thay đổi ở cuối kỳ họp Thượng Hội Đồng này thì những người khác theo chủ nghĩa cấp tiến và đổi mới thì thất vọng khi trong Văn kiện Chung kết này hầu như đi ngược lại sự cân bằng giữa đổi mới và tính liên tục, đồng thời lại không tán thành một thay đổi căn bản nào trên chủ đề nào cụ thể. Trên thực tế, “trận động đất” mà nhiều người mong chờ cách đây vài năm có vẻ chỉ là một chấn động nhỏ, cho nên có cả những tức giận và bức xúc nữa¹⁵. Họ tự hỏi Thượng Hội Đồng có phải là một thất bại gây thất vọng, nó có phải là một kết thúc rụt rè hơn là một kết thúc rực rỡ không. Tuy nhiên, những người có chủ nghĩa trung dung và ôn hòa có vẻ hài lòng vì sự hạ cánh nhẹ nhàng của Thượng Hội Đồng, trong khi mong chờ những biến chuyển trong tương lai kết quả của tiến trình này vẫn còn tiếp diễn¹⁶.

Trong bài diễn văn kết thúc Thượng Hội Đồng Giám Mục ngày thứ bảy 26/10/2024, Đức Phanxicô cho biết ngài sẽ không công bố Tông huấn hậu Thượng Hội Đồng như thường lệ vẫn có trước đây, nhưng được coi là một quyết định hiếm hoi, việc ngài sẽ ký tài liệu cuối cùng (tức Văn kiện Chung kết) của 368 thành viên Thượng Hội Đồng đã được đưa ra và sẽ tài liệu này được trực tiếp đưa vào huấn quyền thông thường của Đức Giáo Hoàng. Ngày hôm sau, Chúa nhật 27/10/2024, Đức Phanxicô đã cử hành thánh lễ bế mạc Thượng Hội Đồng về tính hiệp hành, một tiến trình lớn lao của Giáo Hội để đề xuất một Giáo Hội đón nhận hơn, cởi mở hơn trong việc lắng nghe và có ít tính giáo sĩ trị hơn.

4. Giai đoạn hậu Thượng Hội Đồng Giám Mục:

Từ ngày 14/03/2024, ban tổ chức Thượng Hội Đồng Giám Mục đã công bố việc thành lập mười nhóm làm việc khác nhau trong Giáo triều Roma để giải quyết các chủ đề cụ thể nảy sinh từ phiên họp năm ngoái. Các nhóm

¹² MIKAEL CORRE & MALO TRESKA, *Thượng Hội đồng: Đức Phanxicô định hình Giáo Hội ngày mai*, đăng ngày 29/10/2024, truy cập ngày 29/04/2025, <https://phanxico.vn/>

¹³ GILLES ROUTHIER, *Thượng Hội Đồng có biến đổi Giáo hội giống như Vatican II đã biến đổi không?*, đăng ngày 10/11/2024, truy cập ngày 18/04/2025, <https://phanxico.vn/>

¹⁴ SAM SAWYER, *Tài liệu cuối cùng của Thượng Hội đồng không giải quyết được mọi vấn đề, và tôi rất biết ơn điều này*, đăng ngày 30/10/2024, truy cập ngày 19/04/2025, <https://phanxico.vn/>

¹⁵ LUCIENNE BITTAR, *Phụ nữ ngày càng mất kiên nhẫn tại Thượng hội đồng... và ở bên ngoài*, đăng ngày 23/10/2024, truy cập ngày 29/04/2025, <https://phanxico.vn/>

¹⁶ JOHN L. ALLEN, *Thượng Hội đồng: hạ cánh nhẹ nhàng?* đăng ngày 28/10/2024, truy cập ngày 29/04/2025, <https://phanxico.vn/>

nghiên cứu này không chỉ bao gồm các giám chức giáo triều, mà còn cả các chuyên gia từ khắp nơi trên thế giới, họ đóng góp không những với chuyên môn của họ mà còn cả kinh nghiệm hiện tại của họ giữa dân Chúa trong các giáo hội địa phương. Họ được yêu cầu kết thúc nghiên cứu và trình bày kết quả cho Đức Phanxicô trước tháng 06/2025. Vì có nhiều vấn đề cần giải quyết, các nhóm nghiên cứu hợp tác chặt chẽ với Ủy ban Thần học Quốc tế, Ủy ban Giáo Hoàng về Kinh Thánh và một Hội đồng Giáo luật được thành lập theo thỏa thuận với Bộ về các văn bản luật. Các chuyên gia là thành viên của các nhóm nghiên cứu phải đến từ các nền tảng văn hóa và địa lý khác nhau, đại diện cho các lãnh vực khác nhau gồm cả nam lẫn nữ. Các nhóm nghiên cứu được thành lập để hỗ trợ Thượng Hội Đồng, nhưng không phải là một phần của Thượng Hội Đồng, đây là sáng kiến cá nhân của Đức Giáo Hoàng để theo dõi Thượng Hội Đồng về tính hiệp hành¹⁷. Đức Phanxicô đã thành lập mười nhóm nghiên cứu này để đào sâu “nhiều vấn đề thần học quan trọng” đã được nêu ra trong các cuộc thảo luận trong hai kỳ họp của Thượng Hội Đồng. Theo ngài, các chủ đề do Thượng Hội Đồng mở ra có thể có “tác động về mặt pháp lý và mục vụ” cho Giáo Hội, chính vì vậy ngài không muốn vội vàng thực hiện bất kỳ cải cách nào mà không dựa trên những suy tư chín chắn và sự cẩn trọng cần thiết.

❖ Mười nhóm nghiên cứu:

1. Một số khía cạnh trong mối quan hệ giữa Giáo Hội Công Giáo Đông phương và Giáo Hội Latinh
2. Lắng nghe tiếng kêu của người nghèo
3. Sứ mạng trong môi trường số
4. Xem lại Ratio Fundamental Institutionis Sacerdotalis (Nguyên tắc căn bản về đào tạo linh mục) nhìn từ góc độ truyền giáo của Thượng Hội Đồng
5. Một số câu hỏi thần học và giáo luật liên quan đến các hình thức thừa tác vụ cụ thể
6. Việc sửa đổi, từ góc độ truyền giáo của Thượng Hội Đồng, các tài liệu liên quan đến mối quan hệ giữa các giám mục, đời sống thánh hiến và các hiệp hội giáo hội.
7. Một số khía cạnh về con người và thừa tác vụ của giám mục (tiêu chuẩn lựa chọn các ứng viên chức giám mục, chức năng tư pháp của giám mục, tính chất và tiến trình của các chuyến đi ngũ niên ad limina) trong bối cảnh truyền giáo của Thượng Hội Đồng.
8. Vai trò của các đại diện giáo hoàng trong bối cảnh hiệp hành truyền giáo
9. Các tiêu chuẩn thần học và các phương pháp luận hiệp hành để phân định trong các vấn đề gây tranh luận về mặt học thuyết, mục vụ và đạo đức.
10. Tiếp nhận thành quả của hành trình đại kết trong các thực hành của Giáo Hội.

Nhiều người tự hỏi rằng: Giáo Hội sẽ như thế nào trong những năm tới? Những ủng hộ và chống đối vẫn là chuyện luôn có. Sự nhấn mạnh của Đức Giáo Hoàng Phanxicô về việc tiếp nhận và thực thi Thượng Hội Đồng về tính hiệp hành đồng hành là điều đáng chú ý, vì bản thân Thượng Hội Đồng đã phải đối mặt với sự chỉ trích và phản đối gay gắt từ phía một số Hội đồng Giám Mục, với một số ít từ chối tham gia và thậm chí một số người tham gia còn hoài nghi, lên án và mỉa mai về quá trình này. Quyết định của Đức Giáo Hoàng bỏ qua Thượng Hội Đồng tiếp theo và thay vào đó tổ chức một cuộc họp hoàn cầu của Giáo Hội tập trung vào việc thực thi Thượng Hội Đồng về tính hiệp hành mà nhiều nhà quan sát coi là một khía cạnh quyết định trong di sản giáo hoàng của ngài, cho thấy ý định của ngài là đảm bảo rằng mọi người đều cần phải tuân thủ và quá trình này không chỉ đơn giản là bị bỏ qua để cho rơi vào trong quá khứ quên lãng¹⁸.

Thêm vào đó, dù biết sức khỏe của mình dần suy yếu, nhưng Đức Phanxicô quyết thực thi những gì ngài đã bắt đầu, bằng cách đặt Giáo Hội trong tình thế không thể trở lui hoặc nếu có những quyết định nào khác của vị kế nhiệm thì sẽ phải do chính vị ấy điều hành và hướng dẫn những vấn đề này. Ngày 15/03/2025, Văn phòng Tổng Thư ký của Thượng Hội Đồng đã gửi đến tất cả các giám mục và giám mục Đông phương, và thông qua các ngài, đến toàn thể “Dân thánh của Chúa” được giao phó cho các ngài chăm sóc, một lá thư về quá trình hiệp hành của giai đoạn thực thi Thượng Hội Đồng với sự đồng ý của Đức Phanxicô. Trong thư này, Đức Hồng Y Mario Grech, Tổng thư ký của Văn phòng Tổng thư ký Thượng Hội Đồng cho thấy những lộ trình trong những năm tới sẽ như sau:

¹⁷ ELISE ANN ALLEN, *Vấn đề nữ phó tế và đồng tính có trong chương trình làm việc của Thượng hội đồng, nhưng không có vấn đề độc thân linh mục*, đăng ngày 16/03/2024, truy cập ngày 18/04/2025, <https://phanxico.vn/>

¹⁸ VŨ VĂN AN, *Tiến trình thực thi Thượng hội đồng của Đức Giáo Hoàng có thể gặp phải sự phản kháng nội bộ*, đăng ngày 17/03/2025, truy cập ngày 01/05/2025, <http://www.vietcatholicnews.net/>

- Tháng 03/2025: đánh giá quá trình hiệp hành và công bố ngày Năm Thánh của các nhóm hiệp hành và các cơ quan tham gia sẽ được tổ chức vào ngày 24-26/10/2025.
- Tháng 05/2025: công bố Tài liệu hỗ trợ cho giai đoạn thực thi, với các hướng dẫn thực hiện;
- Tháng 06/2025 – 12/2026: các con đường thực hiện trong các giáo hội địa phương và các nhóm của họ;
- Ngày 24-26/10/2025: Ngày Năm Thánh của các nhóm hiệp hành và các cơ quan tham gia;
- Nửa đầu năm 2027: Các Hội nghị đánh giá trong các giáo phận và giáo phận Đông phương;
- Nửa cuối năm 2027: Các Hội nghị đánh giá trong các Hội Đồng Giám Mục quốc gia và quốc tế, các cấu trúc phẩm trật Đông phương và các nhóm giáo hội khác;
- Nửa đầu năm 2028: Các phiên họp đánh giá châu lục;
- Tháng 06/2028: công bố Tài liệu làm việc cho các công trình của Hội Đồng Giáo Hội vào tháng 10/2028;
- Tháng 10/2028: cử hành Đại Hội Giáo Hội tại Vatican. Đại Hội Giáo Hội này sẽ được xây dựng theo cách cung cấp thời gian phù hợp và bền vững để thực hiện các chỉ dẫn của Thượng Hội Đồng như đỉnh cao của tiến trình hiệp hành trong nhiều năm qua¹⁹.

II. NHỮNG NHẬN XÉT SƠ LƯỢC:

1. Những thành quả đáng quý:

Có thể có rất nhiều thành quả đáng quý của Thượng Hội Đồng Giám Mục Thế Giới, chỉ xin nhìn vào những hoa trái rõ ràng nhất.

1.1. Một tiến trình kỹ lưỡng: Cả một quá trình dài từ năm 2020-2028 để chuẩn bị, tổ chức và hiện thực hóa tiến trình hiệp hành cho thấy đây không phải là một suy tư bộc phát trong một phút ngẫu hứng của Đức Phanxicô hay một vài vị thân cận ngài, nhưng là một điều hữu ích mà Giáo Hội thấy là hữu ích để thiết tha khám phá, sống và trải nghiệm. Thượng Hội Đồng đang nhận được sự hỗ trợ cần thiết về Kinh Thánh, Thần học và Giáo luật từ ba Ủy ban: Ủy ban Thần học Quốc tế, Ủy ban Giáo Hoàng về Kinh Thánh và Ủy ban Giáo Luật. Đức Thánh Cha cũng kêu gọi sự tham gia không chỉ của các Thánh Bộ trong giáo triều Roma, mà còn của các chuyên gia, thần học gia, chuyên viên giáo luật, và các mục tử của giáo hội trên toàn thế giới. Đức Ông Coda tóm tắt bằng cách nói rằng, tựu trung, đây là một cách hoàn toàn mới để tiếp cận những vấn đề thần học và những vấn đề phức tạp khác²⁰. Cả hai đợt Báo cáo cuối kỳ họp thứ nhất và Văn kiện Chung kết đều nhận được hơn 1.000 góp ý và các chuyên viên đã đón nhận những đóng góp ấy để chắp bút viết nên Văn kiện Chung kết mà Đức Giáo Hoàng đón nhận như huấn quyền thông thường của Giáo Hội.

1.2. Lắng nghe và phân định: Chính Đức Phanxicô cho biết, có một số chủ đề của văn kiện cũng như các chủ đề được mười nhóm làm việc giải quyết “sẽ hoạt động tự do” cho đến tháng 06/2025, vì “cần có thời gian để có những quyết định liên quan đến toàn thể Giáo Hội. Ngài khẳng định: “Đây không phải là cách trì hoãn các quyết định vô thời hạn vì ngay cả Giám mục Roma cũng cần lắng nghe”, ngài sẽ tiếp tục tham vấn trong những năm tới²¹. Người Công Giáo không nên mong đợi những tuyên bố quan trọng hay những đổi mới ngay lập tức về các vấn đề cụ thể được nêu ra trong kỳ họp thứ nhất, hay được nêu ra trong Văn kiện Chung kết sau kỳ họp thứ hai đi nữa. Những vấn đề đặc thù đó bao gồm vai trò của các giám mục, khả năng có các nữ phó tế, việc đào tạo linh mục, kỉ luật độc thân bắt buộc hay tự nguyện của linh mục và nhiều vấn đề khác nữa. Những vấn đề này không phải là được nêu ra để Thượng Hội Đồng tìm cách thay đổi cho bằng được dưới danh nghĩa là tính hiệp hành, bởi vì Đức Phanxicô nhắc nhở nhiều lần rằng Thượng Hội Đồng không phải là chủ nghĩa dân chủ nghị viện và phải luôn tránh cám dỗ trở nên một thứ quốc hội đơn thuần đang biểu quyết những vấn đề của riêng mình²², nhưng là dịp để toàn thể dân Chúa suy tư, phân định và cầu nguyện để thánh ý Chúa tỏ ra cho Giáo Hội. Quan trọng là đi theo hướng dẫn của Thánh Thần, Đấng dẫn Giáo Hội dù tiệm tiến nhưng vẫn hướng tới chân lý toàn vẹn, chứ không phải bất cứ thứ chân lý xu thời, thiên lệch hay manh mún nào. Tiến trình này

¹⁹ VŨ VĂN AN, *Thư gửi các Giám mục và dân Chúa trên toàn thế giới về việc Đồng hành cùng Giai đoạn Thực thi Thượng Hội Đồng*, đăng ngày 15/03/2025, truy cập ngày 01/05/2025, <http://www.vietcatholicnews.net/>

²⁰ GERARD O'CONNELL, *Thượng Hội Đồng: hướng về khoa họp tháng 10.2024*, đăng ngày 16/03/2024, truy cập ngày 03/05/2025, <https://hdgmvietnam.com/>

²¹ VATICAN NEWS, *ĐTC Phanxicô không ban hành Tông huấn hậu Thượng HĐGM*, đăng ngày 28/10/2024, truy cập ngày 18/04/2025, <https://www.vaticannews.va/>

²² GIUSE TRẦN ĐỨC ANH, O.P, *Những ngộ nhận về Thượng Hội Đồng Giám Mục Thế Giới sắp tới*, đăng ngày 04/06/2023, truy cập ngày 04/05/2025, <https://www.vaticannews.va/>

là một sự đổi mới kiên nhẫn, không nóng vội và được hướng dẫn bởi Thánh Thần. Tuy nhiên, Thượng Hội Đồng vẫn tiếp tục mở ra những chân trời mới đầy ý nghĩa cho đời sống, tổ chức và sứ mạng của Giáo Hội Công Giáo trong thế kỷ XXI²³. Và cho dù chưa có những kết quả thực tiễn để dẫn đến những thay đổi cụ thể trong Giáo Hội đi nữa, chính quá trình suy tư, học hỏi và áp dụng tính hiệp hành từ trong việc các thành phần khác nhau trong Giáo Hội có thể mở lòng để thanh thản lắng nghe nhau dù khác biệt và đa dạng, làm việc chung, tìm ra những điều chưa tốt để góp ý xây dựng nhằm đổi mới thực tại hiện có, chính tiến trình này đã là một thành quả đáng quý rồi.

1.3. Hiệp thông không chỉ trong đức tin, nhưng cả trong đời sống nữa: Tính hiệp hành giúp Giáo Hội có một tiếp cận tích cực hơn với thực tại cảm thức đức tin (*sensus fidelium*) và đặc sủng của Thánh Thần (*charisma*). Việc lãnh đạo Hội Thánh vẫn phải luôn theo tổ chức phẩm trật, hàng giáo sĩ vẫn là người trách nhiệm ra tiếng nói quyết định sau cùng, nhưng trong Hội Thánh hiệp hành, trước khi nói tiếng nói cuối cùng, các nhà lãnh đạo nên lắng nghe và học hỏi. Thay vì chỉ tập chú thi hành quyền bính, các ngài nên tập trung vào các tiến trình thanh vân, đối thoại, hợp tác, và bổ túc. Đức Giáo Hoàng Phanxicô trong diễn từ 2015 nói về tính hiệp hành: “Mỗi người đều có cái gì đó để học hỏi. Dân Chúa, tập đoàn các giám mục, Giám Mục Roma, tất cả lắng nghe nhau, tất cả lắng nghe Chúa Thánh Thần, ‘Thần chân lý’ (Ga 14,17), để biết Ngài ‘nói với Hội Thánh’ cái gì (Kh 2,7)”. Như thế, Hội Thánh mới là *hiệp thông*, không nên nhấn mạnh đến chiều kích phẩm trật hơn chiều kích hiệp thông các tín hữu²⁴. Để chuẩn bị cho việc cử hành và sống tính hiệp hành, vài năm trước đó, ngày 15/09/2018, với ý muốn canh tân Thượng Hội Đồng Giám Mục, Đức Giáo Hoàng Phanxicô ban hành Tông hiến *Episcopalis communio* (Sự hiệp thông Giám Mục). Tông hiến quy định rằng từ nay có thêm giai đoạn tham khảo ý kiến Dân Chúa ở các giáo hội địa phương với tiến trình kéo dài 3 năm theo 3 giai đoạn: giáo phận, châu lục và hoàn vũ. Vì thế, Thượng Hội Đồng Giám Mục lần thứ XVI là Thượng Hội Đồng Giám Mục đầu tiên áp dụng Tông hiến này²⁵.

1.4. Một Giáo Hội mở ra: Thượng Hội Đồng về tính hiệp hành qua hai kỳ họp tháng 10/2023 và tháng 10/2024 đã qua, với việc tổ chức từng cấp độ (địa phận / châu lục / toàn cầu) và những cách thức mới mẻ chưa từng có giúp chúng ta có một Giáo Hội đổi mới. Dĩ nhiên, ở đây chúng ta phải hiểu cho đúng. Đổi mới đây không phải là bỏ đi những truyền thống quý giá, sửa đổi Lời Chúa, bỏ đi những vấn đề tín lý hay giáo lý. Đổi mới đây là đổi mới cách tiếp cận và rao giảng Tin Mừng, đổi mới cách nói về Chúa Giêsu và cách Giáo Hội đối diện với những vấn đề càng nhiều và phức tạp của thế giới hậu hiện đại này quá nhiều những đổi thay. Giữa thế giới hôm nay, liệu Giáo Hội sẽ tiếp cận với các vấn đề mục vụ hết sức khẩn thiết như thế nào? Những vấn đề nóng bỏng như có nên cho người ly dị tái hôn rước lễ không (đã được bàn luận khá nhiều nơi Thượng Hội Đồng Giám Mục thứ XIV về Gia Đình - 2014 và 2015 và kết quả là Tông Huấn *Amoris Laetitia*), cách thức Giáo Hội tiếp tục nói chuyện với người trẻ (được bàn luận khá nhiều nơi Thượng Hội Đồng Giám Mục thứ XV về Người Trẻ - 2018 và kết quả là Tông Huấn *Christus*), vấn đề hội nhập thế nào cho các anh chị em có khuynh hướng đồng tính luyến ái trong khi vẫn trung thành với hôn nhân nam nữ truyền thống (được bàn luận khá nhiều nơi Thượng Hội Đồng Giám Mục thứ XIV, XV và cả XVI nữa, cũng như Tuyên ngôn *Fiducia Supplicans* gây nhiều tranh cãi...), vấn nạn lạm dụng tình dục của giáo sĩ dẫn đến đề xuất để các linh mục có thể chọn lựa cách tự do đời độc thân hay hôn nhân như các linh mục Chính Thống Đông Phương, với cả những ủng hộ và chống đối gay gắt, hay có triển vọng nào cho chức phó tế cho phụ nữ không... Tuy nhiên, khoan vội nói đến những vấn nạn khó nhằn động trời ấy, tiến trình hiệp hành cũng sẽ cung cấp những thay đổi về cung cách quản trị và phương cách mục vụ cho các thành phần dân Chúa cách cụ thể và tốt hơn. Vì xã hội hiện đại phát triển quá mau lẹ và đặt ra nhiều vấn nạn cho Giáo Hội, nên Giáo Hội muốn lắng nghe mọi ý kiến đóng góp để cùng xây dựng Giáo Hội và để chúng ta cùng nhau loan báo Tin Mừng cho thế giới hôm nay. Là Giáo Hội, chúng ta liên đới với nhau và cùng đi chung với nhau, cùng suy tư chung với nhau, bàn luận chung với nhau về những vấn đề của Giáo Hội và cầu nguyện xin ơn soi sáng của Chúa. Đó là những điều mới mẻ mà Giáo Hội muốn hồi sinh,

²³ GERARD O'CONNELL, *Thượng Hội Đồng: hướng về khoá họp tháng 10.2024*, đăng ngày 16/03/2024, truy cập ngày 03/05/2025, <https://hdgmvietnam.com/>

²⁴ GIÁM MỤC LOUIS NGUYỄN ANH TUẤN, *Tại sao là Hiệp hành? Cái nhìn Thần học*, đăng ngày 19/04/2025, truy cập ngày 03/05/2025, <https://tgpsaigon.net/>

²⁵ NHÓM HIỆP HÀNH GIÁO PHẬN LONG XUYỀN, *Chương Trình Học Hỏi Về Thượng Hội Đồng Giám Mục Thứ 16, 2021 – 2023*, đăng ngày 15/01/2022, truy cập ngày 03/05/2025, <https://hdgmvietnam.com/>

là những dấu chỉ của niềm hy vọng nơi Giáo Hội nơi tiến trình hiệp hành, vì Giáo Hội muốn lắng nghe ý kiến của mọi người để canh tân đổi mới và tiếp tục nói về Đức Giêsu cho thế giới hôm nay.

2. Những vấn đề còn cần phải cân nhắc:

Một tiến trình dù có ý hướng tốt lành cách mấy vẫn có thể có nhiều điều giới hạn. Một tổ chức dù được tổ chức kỹ lưỡng đến mấy vẫn có những sai sót. Việc ủng hộ hay chống đối, khích lệ hay chỉ trích, xem lại những thành quả lẫn những vấn đề còn chưa hoàn hảo vẫn là chuyện khó tránh khỏi. Cùng nhìn lại cách sơ lược những vấn đề còn cần phải cân nhắc sẽ khiến tiến trình sống và thực thi tính hiệp hành trong Giáo Hội thêm hoàn thiện hơn.

2.1. Cần tạo điều kiện để lắng nghe và phân định triết để hơn nữa: Việc đề cho các thành phần dân Chúa lên tiếng về những vấn đề trong Giáo Hội địa phương như là một hình thức sống và thực hành tinh thần hiệp hành là điều mới lạ và quý giá. Tuy nhiên, theo tìm hiểu của người viết, thực ra cũng có rất nhiều người không hề biết và tham gia vào tiến trình này. Dầu có 112/114 Hội Đồng Giám Mục có tổ chức các công nghị giáo phận²⁶, nhưng không biết thực sự chúng đã phản ánh được tiếng vang của mọi thành phần dân Chúa nơi các địa phương chưa, và nếu có thì tới mức nào. Bởi vì có sự chênh lệch rất lớn ở nhiều vùng khác nhau trên thế giới. Và dù biết rằng tiến trình hiệp hành, như nhiều lần Đức Phanxicô nói, “không phải là một kiểu dân chủ nghị viện”, lấy ý kiến số đông để biểu quyết những vấn đề cần thay đổi, nhưng là một tiến trình cả Giáo Hội lắng nghe tiếng Chúa qua tâm tư của con người hôm nay, cộng với sự phân định, cầu nguyện và thảo luận thận trọng để có thể có những bước thay đổi trong Giáo Hội ở ngã ba đường lịch sử hiện nay. Tuy nhiên, việc lắng nghe và phân định triết để hơn nữa vẫn là điều không dễ dàng. Hình thức đón nhận nhiều ý kiến này có lẽ nên được tiếp tục bằng hình thức nào đó khả dĩ tạo cơ hội cho nhiều người hơn lên tiếng, kể cả trực tiếp hay trực tuyến (online). Dầu rằng những ý kiến của họ có thể trùng lặp nhau và thêm vất vả cho các chuyên viên, tuy nhiên, “số lượng mẫu” càng nhiều thì sẽ càng cho thấy bức tranh tổng thể của quan niệm của nhiều thành phần trong Giáo Hội. Và dĩ nhiên, sự trợ giúp của các chuyên viên xã hội học, tâm lý học và nhân học cũng có thể đóng góp những chuyên môn của họ trong quá trình xử lý dữ liệu thô cách khách quan và công tâm, nhằm cho thấy những vấn đề nổi cộm cần thiết được nhắc đến là gì để các thành viên của Thượng Hội Đồng có thể cân nhắc những bước tiếp theo trong quá trình làm việc.

2.2. Sự xung đột và căng thẳng trong nội bộ là điều không thể phủ nhận: Cuộc chiến giữa các khuynh hướng khác nhau khiến cho những vấn đề dễ gây chia rẽ đã khá âm ỉ trong vài chục năm nay, để có thể trở nên rõ ràng hơn nữa. Không chỉ là những quan điểm khác nhau giữa giáo sĩ và giáo dân, thế hệ già và thế hệ trẻ, mà còn giữa chính các vị trong hàng giáo sĩ với nhau. Dĩ nhiên, còn nhiều vấn đề chưa được giải quyết, chúng cần nhiều suy tư thần học dài hơi, chín chắn, nghiêm túc và kỹ lưỡng, tuy nhiên, trước đây nhiều khi chúng chỉ dừng lại nơi những tư tưởng mang tính cách mạng trong suy tư. Nhưng những gì mà Con Đường Công Nghị tại Đức thì có vẻ muốn cải tổ triệt để những gì họ suy tư và quyết định đến mức các nhà thần học và Tòa Thánh cũng đã có từng bước để nhắc nhở, cảnh cáo lẫn buộc Hội Đồng Giám Mục Đức phải cẩn thận về nguy cơ ly giáo của họ. Không tới mức cực đoan như thế, nhưng quyết tâm của Đức Phanxicô và tiến trình hiệp hành ngai khơi lên trong Giáo Hội dường như cam kết rằng nếu cần quyết định đổi mới thì Giáo Hội cũng có sự can đảm cần có, dĩ nhiên bằng những thể thức hợp lý, có được sự đồng thuận chung và có nền tảng thần học vững chắc. Chẳng hạn, vấn đề chức phó tế cho phụ nữ vốn là điều được mong chờ bởi rất nhiều người, và chính Đức Phanxicô đã thành lập những nhóm nghiên cứu về chủ đề này nhiều năm qua (đã có hai Ủy ban của Vatican nghiên cứu việc phong chức phó tế nữ – năm 2016 và năm 2020 – nhưng báo cáo của họ vẫn chưa được công khai), đã rút cuộc cũng đã bị bỏ qua trong Văn Kiện Chung Kết bởi vì chưa đủ sự đồng thuận cách chung của Thượng Hội Đồng. Chính Đức Phanxicô cũng gần như muốn khép vấn đề lại khi ngài nói không với chức nữ phó tế trong cuộc phỏng vấn vào ngày 24/04/2024, tuy vẫn còn cho phép nhóm làm việc tiếp tục tiến trình của mình. Điều này gây cho nhiều người khó hiểu vì Đức Phanxicô có vẻ nay thế này mai thế khác đối với vấn đề này. Tuy nhiên, đây chỉ là một ví dụ trong nhiều vấn đề khác đòi hỏi phải có sự cân nhắc và phân định lâu dài chứ không thể được quyết định cách vội vã. Đối với một số người, đây là một thể phòng thủ an toàn còn đối với một số người

²⁶ ANNA NGỌC DIỆP, OP (biên dịch và tổng hợp), *Thượng Hội đồng về hiệp hành: Một số điều nên biết xung quanh khoá họp thứ nhất vào tháng 10. 2023*, đăng ngày 15/09/2023, truy cập ngày 16/04/2025, <https://giaophanmytho.net/>

khác, đây là một thứ trì hoãn gây cho họ sự bức xúc đến thất vọng²⁷. Trong Thượng Hội Đồng, có khoảng năm mươi phụ nữ tham gia với quyền bỏ phiếu, một dấu hiệu cho thấy tầm quan trọng trong vị trí của họ đối với Giáo Hội, cho thấy vai trò và vị trí ngày càng lớn của phụ nữ trong thực tế. Nhưng có lẽ Đức Phanxicô dù thường có tính táo bạo cách mấy vẫn đã cân nhắc chưa lấy quyết định, và điều này là sự cẩn trọng khôn ngoan cần thiết. Có lẽ, sự chia rẽ trong những quan điểm đối nghịch nhau về vấn đề này và những vấn đề tương tự (cách chào đón và mục vụ cho người LGBT, việc cho phép rước lễ của những cặp đôi ly dị tái hôn hay không, việc cho phép các người đàn ông đã kết hôn có thể chịu chức linh mục hay không) là quá sâu sắc, khiến những vấn đề này khó có thể được giải quyết triệt để trong bối cảnh của một Thượng Hội Đồng Giám Mục. Hơn nữa, một lần nữa như đã nói mà nay chỉ nhắc lại, ngoài những vấn đề “thiên liêng” vẫn có và cần luôn đề tâm, đằng sau đó, những xung đột và đấu tranh nội bộ giữa hai khuynh hướng mà người ta đang theo: bảo thủ hay cấp tiến, truyền thống hay đổi mới, giá trị đạo đức hay ưu tiên mục vụ... vẫn là một vấn đề rất lớn trong Giáo Hội hiện nay. Tính “nhân loại” trong Giáo Hội Chúa, vẫn là điều không thể chối cãi. Và chuyện tìm được sự cân bằng trong những chuyện này chưa bao giờ là điều dễ dàng²⁸.

2.3. Cần có sự tham vấn đồng đều hơn mọi thành phần dân Chúa: Thượng Hội Đồng về tính hiệp hành có sự ưu đãi cho sự hiện diện của các thành phần tu sĩ và giáo dân, tuy nhiên, quyền quản trị của giám mục có phần mờ nhạt đi so với quyết định tuy nhẹ nhàng mà kiên quyết của giáo hoàng. Cho dù Đức Phanxicô cho biết: “Sự hiện diện các thành viên không phải là giám mục trong Thượng Hội Đồng Giám Mục không làm suy giảm chiều kích ‘giám mục’ của Thượng Hội Đồng. Ngài đảm bảo sự hiện diện của họ là dấu hiệu cho thấy giám mục ‘chỉ có thể phục vụ trong dân Chúa và với dân Chúa’²⁹. Tuy nhiên, có những thần học gia cũng cho rằng vai trò của chức giám mục có bị suy yếu nơi việc tổ chức Thượng Hội Đồng Giám Mục này, một điều mà thần học của Công Đồng Vatican II rất đề cao và khôi phục. Cụ thể, tiến sĩ George Weigel cho rằng: “Sự hồi sinh của chế độ chuyên quyền Giáo Hoàng trong số những người Công Giáo cấp tiến, và đi kèm với điều đó là sự hạ thấp các giám mục, chắc chắn là một trong những điều nổi bật nhất và đáng lo ngại nhất”³⁰. Hơn nữa, trong Thượng Hội Đồng Giám Mục này, cũng còn thiếu vai trò của các linh mục. Thật vậy, các cha sở là những người vắng mặt chính trong Thượng Hội Đồng hiện nay. Trên thực tế, không phải các cha sở “vắng mặt” trong tiến trình này nhưng là trách vụ cụ thể của họ, chính xác là văn phòng giáo triều. Dù những văn bản này đều đề cập đến các linh mục (ở số nhiều) rất nhiều, nhưng cứ nhìn vào các tài liệu từ năm 2021, chúng ta sẽ không thấy từ “cha sở” không xuất hiện ở đâu. Năm 2021, cả tài liệu chuẩn bị lẫn cảm nang của Ủy ban Phương pháp đều không đề cập đến. Trong các báo cáo quốc gia, hiếm có đề cập hiếm hoi nào như ở Bỉ; trong các báo cáo lục địa năm 2022 cũng không có gì, ngoại trừ một lần trong báo cáo cho Châu Đại Dương (“Mọi người biết cách nhận ra một cha sở giỏi khi họ có một cha sở”). Năm 2023, không có “cha sở” trong Tài liệu làm việc, cũng như trong báo cáo tóm tắt của Thượng Hội Đồng. Đây là một thiếu sót đáng chú ý. Dĩ nhiên, như đã nói, các văn bản vẫn có nói đến các linh mục ở số nhiều, nhưng việc vắng bóng từ “cha sở” có lẽ cho thấy việc thay đổi mô hình cấu trúc nơi các Giáo Hội Âu Mỹ, nhưng thực ra vẫn còn nhiều nơi khác trên thế giới, mô hình giáo xứ với các “cha sở” vẫn còn tồn tại. Hơn nữa, dù có nhắc tới các linh mục, nhưng ý kiến của các vị hầu như không được nhắc tới nhiều và vai trò của hàng ngũ linh mục khá mờ nhạt trong tiến trình này. Có người cho rằng việc Thượng Hội Đồng bắt đầu cùng lúc với cuộc khủng hoảng lạm dụng tình dục (đa số do các linh mục gây ra) có thể tạo những dị ứng, tránh né và bẽ tắc cách nào đó. Có những linh mục khác cảm nhận Thượng Hội Đồng chống lại các vị vì những phản hồi tiêu cực từ phía những giáo dân đối với hàng ngũ linh mục³¹. Điều này vẫn còn là điều

²⁷ RUSSELL POLLITT, *Phụ nữ Nam Phi cảm thấy bị loại khỏi chương trình nghị sự của Thượng Hội đồng, họ thất vọng về Đức Phanxicô*, đăng ngày 05/10/2024, truy cập ngày 25/04/2025, <https://phanxico.vn/>

²⁸ Ngay khi kẻ này viết bài viết này, Đức Phanxicô cũng đã về với Chúa và Giáo Hội Công Giáo sắp bước vào mật nghị hồng y (Conclave) để bầu chọn vị giáo hoàng mới. Tuy nhiên, như đã nói, sự rạn nứt giữa hai khuynh hướng trên đã rất rõ nét (ít là ở Tây phương) trong Giáo Hội khi Đức Phanxicô còn tại vị, thì trong những thời điểm rất tế nhị này, Giáo Hội càng cần cầu nguyện nhiều hơn cho các vị lãnh đạo là chừng nào!

²⁹ CAMILLE DALMA, *Các vấn đề nóng bỏng bên lề Thượng Hội Đồng*, đăng ngày 10/10/2024, truy cập ngày 29/04/2025, <https://phanxico.vn/>

³⁰ GEORGE WEIGEL, *Synodality Against Episcopacy?*, đăng ngày 09/04/2025, truy cập ngày 29/04/2025, <https://firstthings.com/>

³¹ CÉCILE MÉRÉUX & MARIE-LUCILE KUBACKI, *Synode : une session de rattrapage pour les curés*, đăng ngày 25/04/2024, truy cập ngày 30/04/2025, <https://www.lavie.fr/>

đáng phải rút kinh nghiệm, vì tính hiệp hành đâu chỉ là lắng nghe tiếng nói của dân Chúa nơi giáo dân, nhưng cũng nơi các giáo sĩ mà các giám mục, linh mục và phó tế cũng là những thành phần quan trọng then chốt nữa³².

2.4. Cần có những biện pháp cần thiết hơn để xác định quyền hạn của các công nghị hiệp hành nơi các giáo hội địa phương: Riêng về vấn đề của Giáo Hội Đức (cũng là một ví dụ điển hình cho những giáo hội địa phương sau này), cần những thái độ đồng hành thích hợp với Con Đường Hiệp Hành của Giáo Hội Đức. Làm sao để vẫn cho thấy thẩm quyền của Giáo Hoàng và Tòa Thánh nhưng vẫn tôn trọng thẩm quyền hợp pháp của Hội Đồng Giám Mục Đức. Làm sao để Tòa Thánh đừng dập tắt những thảo thức đổi mới cần thiết của Giáo Hội Đức nhưng vẫn có thể khuyến khích các Giáo Hội khác theo gương trong một tiến trình công nghị lành mạnh và đúng đắn? Làm sao để Đức Giáo Hoàng có thể cổ vũ tiến trình tản quyền hơn cho các Hội Đồng Giám Mục địa phương vừa có thể duy trì tính tập quyền cần thiết sao cho vừa hợp tình hợp lý? Đây là những câu hỏi không dễ trả lời. Nhìn chung, Đức Phanxicô và Tòa Thánh vẫn tôn trọng Con Đường Hiệp Hành của Giáo Hội Đức, tuy nhiên cũng cần phải có những can thiệp thậm chí nghiêm khắc cần thiết như phải có. Về việc này, có rất nhiều tiếng nói khác phản đối vì cho rằng Đức Giáo Hoàng và Tòa Thánh quá nhân nhượng, qua nhu nhược khi cho Giáo Hội Đức quá nhiều thẩm quyền. Trái lại dường như Hội Đồng Giám Mục Đức thì muốn thực hiện dự án đã đề ra bằng mọi giá, dù có những lúc phải lui một bước trước những tiếng tăng hăng không hài lòng của Vatican, nhưng những dự án của họ có khả năng thay đổi thái độ mục vụ của Giáo Hội Đức mang tính ràng buộc sẽ không chỉ áp dụng nơi địa phương nhưng chúng còn có thể trở nên tiền lệ cho các Hội Đồng Giám Mục khác nơi theo, và kết quả là tình trạng ly giáo có thể xuất hiện trong thực tế dù không chính danh đi nữa. Tuy nhiên, trong nội bộ của các giám mục Đức, dù vẫn có những tiếng nói cấp tiến đến mức cực đoan đến nỗi tự cho mình có quyền ràng buộc và tháo cởi mọi thứ như một giáo hoàng như Đức Giám Mục Georg Bätzing hay Đức Hồng Y Reinhard Marx thì vẫn có những tiếng nói trung lập và trung thành với truyền thống như Đức Giám Mục Rainer Maria Woelki hay Đức Giám Mục Stefan Oster. Và vẫn có những nhóm giáo dân Đức hoàn toàn bày tỏ lòng trung thành với những giáo huấn truyền thống của Giáo Hội, phản đối tiến trình Con Đường Hiệp Hành của Hội Đồng Giám Mục Đức³³.

2.5. Cần có thời gian để nghiền ngẫm, sống và thực thi tinh thần hiệp hành trong Giáo Hội: Không phải chỉ trên những vấn đề lý thuyết và hình thức, nhưng còn trong những thực hành trong đời sống Giáo Hội nữa. Chẳng hạn, nhiều người vẫn có thể thấy Đức Phanxicô phải đối diện với những chỉ trích, hiểu lầm, vu cáo từ những người có khuynh hướng bảo thủ và truyền thống, những người mà ngài hay lên án là cứng nhắc, hình thức, ngại thay đổi, và giáo sĩ trị. Tuy nhiên, cũng chính sự khó chịu của Đức Thánh Cha Phanxicô với ảnh hưởng của chủ nghĩa truyền thống, những người mang khuynh hướng bảo thủ cùng với những tư tưởng, lời nói và quyết định trong hành động của ngài có phần mang tính cấp tiến và đổi mới làm cho ngài càng ngày có thêm những đối thủ chứ không ít đi, và chính sự mâu thuẫn giữa hai khuynh hướng này vốn đã phân rẽ sâu sắc trước đây, giờ đây bùng lên sâu sắc như chưa từng có trong triều giáo hoàng của ngài. Người ta có thể thấy rằng việc hạn chế nghi thức thánh lễ latin truyền thống theo nghi thức Tridentine cho thấy nỗ lực của ngài muốn bảo vệ sự hiệp nhất trong Giáo Hội, tránh đi những sự rạn nứt khi những nhóm này cũng là những nhóm chống đối những cải cách của Công Đồng Vatican II và của chính ngài nhiều nhất. Nhưng thực ra, có lẽ một sự trung dung ôn hòa vẫn là điều đáng quý hơn, đáng mong đợi hơn, đáng hy vọng hơn. Nếu đã gọi là hiệp hành, nghĩa là chấp nhận sự hiệp nhất trong đa dạng, tôn trọng những khác biệt khi vẫn duy trì những nét độc đáo nhưng vẫn trung thành với bản sắc của những nỗ lực cải cách phụng vụ của Công Đồng Vatican II. Có vẻ Đức Phanxicô đã tìm cách hạn chế ảnh hưởng của các nhóm theo chủ nghĩa truyền thống và kiểm soát chặt chẽ hơn đối với “các cộng đồng mới” có khuynh hướng bảo thủ và tái khám phá của nền phụng vụ truyền thống, thường là các phong trào có sức thu hút hoạt động độc lập với các cấu trúc giáo phận. Tuy nhiên, trong bối cảnh làn sóng phi Kitô giáo lan tràn, sự đóng góp của các cộng đồng này cũng có thể kích hoạt lại động lực mục vụ và sức sống cho các cộng đồng tín hữu khi tái khám phá nét phong phú của những di sản quá khứ, miễn là họ trung thành và vâng phục Tòa Thánh, tránh mọi thứ gây chia rẽ. Giáo Hội đừng dập tắt nhưng cũng cần phải lắng nghe cách hợp lý và

³² ARNAUD JOIN-LAMBERT, “Các cha xứ là những người vô hình của Thượng Hội Đồng”, đăng ngày 30/04/2024, truy cập ngày 29/04/2025, <https://phanxico.vn/>

³³ GIUSE TRẦN ĐỨC ANH, O.P, *Nhóm Công giáo tại Đức phủ nhận Con đường Công nghị*, đăng ngày 06/06/2023, truy cập ngày 04/05/2025, <https://vietnamese.rvasia.org/>

chính đáng những người bị thu hút bởi hình thức phụng vụ truyền thống, trong đó có cả những người trẻ, những người thực sự có một nhu cầu nếm trải tính thiêng liêng và nghi lễ trong một thế giới thế tục hóa, đó cũng là nhu cầu hợp lý để tái khám phá cội nguồn của đức tin. Giáo Hội cần phải tham gia vào hiện tượng này một cách cẩn thận hơn và tránh những phán đoán đơn giản là bác bỏ hay cấm đoán mà thôi. Cần nuôi dưỡng những gì đang phát triển, tức là “thái độ đồng hành, kiên cường, quan tâm đến từng cá nhân hay nhóm nhỏ nữa”³⁴. Thực ra, trong khi còn diễn ra kỳ họp thứ hai vào tháng 10/2024, tình trạng tranh luận xem việc đồng ý cử mang nhiều hình thức phụng vụ phù hợp với tính hiệp hành đã được dự kiến. Dự án này sẽ tạo một nhóm nghiên cứu nhằm “giúp tất cả các cộng đồng, trong sự đa dạng của các nền văn hóa và truyền thống sẽ áp dụng các nghi thức phụng vụ có thể thể hiện khuôn mặt của một Giáo Hội hiệp hành”, tuy nhiên, tranh luận này xem ra vẫn còn khá mơ hồ³⁵.

III. NHỮNG VẤN ĐỀ THỰC TIỄN CÓ THỂ ÁP DỤNG NƠI CÁC CỘNG ĐOÀN VÀ GIÁO XỨ:

Những điều chúng ta nói này giờ có gì thiết thực tới đời sống của chúng ta không? Thật ra, Thượng Hội Đồng Giám Mục về tính hiệp hành không chỉ là chuyện của Vatican hay của các đẳng bậc cao cấp, nhưng cần phải là gương mẫu để chúng ta bắt đầu thực hành trong các quốc gia, giáo phận và giáo xứ. Bản dịch Việt ngữ chính thức Văn kiện Chung kết do Ban Dịch thuật Hội đồng Giám mục Việt Nam thực hiện cũng đã công bố ngày 05/04/2025³⁶. Khi đọc bản văn này xong, kẻ này mạo muội đề ra những đường hướng để chúng ta cụ thể hóa lối sống hiệp hành mà Giáo Hội đang thao thức bằng ba dấu chỉ, đó là hiệp thông, tham gia và sứ mạng. Xin đề ra những điều chúng ta có thể ý thức và bắt đầu làm được, rất thiết thực:

1. Dấu chỉ đầu tiên của hy vọng, đó là sự **hiệp thông**. Ý thức rằng chúng ta đều là thành viên của Giáo Hội, chúng ta được mời gọi tránh sự kì thị và loại trừ nhau trong đời sống. Chúng ta có thường hay có cái nhìn dè bủ, phân biệt nhau: đồ rồi hôn phối, đồ LGBT, đồ không chồng mà có chùa... Cần nhìn nhận nhau trong tinh thần hiệp thông, tạo những dịp giao lưu và kết nối dù chỉ là bữa ăn hay họp mặt, trái ngược và tránh khỏi những nghi kị, chia rẽ, nói xấu, hiểu lầm, vu oan, ganh ghét nhau giữa các đoàn thể, giữa các thành viên. Ý thức hiệp nhất trong đa dạng, tránh tình trạng loại trừ người khác chỉ vì họ có ý kiến khác mình. Nếu họ vẫn có ý ngay lành, cần ghi nhận sự đóng góp của họ. Thay vì tấn công và hiểu sai, cắt nghĩa sai cho người khác, cần tập nghĩ tốt, cắt nghĩa tốt cho người khác. Hiệp thông còn là dám sám hối và hoán cải nội tâm về những sai lầm trong đời sống của cá nhân và tập thể. Sự hoán cải nội tâm thì cần có trước khi có những thay đổi về cơ cấu, nếu không thì cải cách hoài cũng sẽ mắc kẹt và gãy đổ mà thôi.

2. Dấu chỉ thứ hai của hy vọng, đó là mời gọi sự **tham gia** vào công việc chung của giáo xứ, kể cả những người trước đây bị loại trừ (người ly dị tái hôn không thể rước lễ, có lẽ cũng nên tránh cho họ tham gia đọc sách thánh, hát đáp ca cách chung trong cộng đoàn vì tránh gương xấu, nhưng họ hoàn toàn có thể cộng tác vào những công tác khác). Và không chỉ tham gia mà mỗi người còn cần được nói lên ý kiến của mình, nhất là nữ giới và giới trẻ. Các giáo xứ đã quen với các hoạt động “mùa nào thức nấy” cho nên hầu như nhịp điệu sinh hoạt vẫn cứ bình bình, ổn định, nhiều khi cũng ít sôi nổi. Đây là điểm hay nhưng cũng có thể là điểm yếu của các cộng đoàn chúng ta: không có gì đặc sắc cả! Chúng ta có dám nhìn lại những điểm yếu của đoàn thể hay giáo xứ mình không? Nên tổ chức những buổi nhìn lại những tồn đọng của giáo xứ và đoàn thể, để tìm cách giải quyết. Trong các cuộc họp của giáo xứ hay đoàn thể, có dịp nào để mọi người nói lên những ý kiến của mình để mọi người cùng nhau lắng nghe và phân định không? Có thể có nhiều cách: phát biểu trực tiếp hoặc viết ra vắn gọn. Có những thứ ai cũng biết mà không ai nói, vì cha chung không ai khóc. Người nói cũng cần nói trong sự xây dựng, hòa nhã. Người lãnh đạo cũng cần mở lòng để tiếp thu và ghi nhận. Nhiều khi ai cũng sợ lắng nghe, vì lắng nghe có nhiều thứ phiền toái, nhưng không lắng nghe và thay đổi nên tập thể cứ mãi trì trệ. Lắng nghe, phân định và cầu nguyện để dám thay đổi nếu cần, đó là hiệp hành.

3. Dấu chỉ thứ ba của niềm hy vọng, đó là ý thức và dân thân vì **sứ mạng**. Xứ nào cũng vậy, có người tham gia nhiều hội đoàn, còn những người thì ngược lại chẳng tham gia gì, và đây là con số rất đông. Những người

³⁴ SOLÈNE TADIÉ, ‘My Bold Missionary Approach Led Me to Take Risks,’ Says Bishop Rey After His Resignation, đăng ngày 27/03/2025, truy cập ngày 01/05/2025, <https://www.ncregister.com/>

³⁵ JEAN-MARIE GUÉNOIS, Năm điểm hướng dẫn việc quản trị của Giáo Hội Công Giáo, đăng ngày 28/10/2024, truy cập ngày 29/04/2025, <https://phanxico.vn/>

³⁶ HỘI ĐỒNG GIÁM MỤC VIỆT NAM, Văn Kiện Chung Kết Của Đại Hội Thường Lệ Lần Thứ Xvi Của Thượng Hội Đồng Giám Mục, đăng ngày 05/04/2025, truy cập ngày 04/05/2025, <https://hdgmvietnam.com/>

tham gia nhiều hội đoàn, họ có ý thức tích cực về sứ vụ loan báo Tin Mừng không, hay chỉ tham gia cho có tu, cho màu cờ sắc áo hình thức cho đẹp, hay vì được hưởng những quyền lợi mà thôi? Còn những người chỉ đi lễ rồi về hay thậm chí còn không giữ đạo, họ đang ở đâu? Có những ai ngó ngang đến họ không? Bao giờ thì họ mới ý thức được sứ vụ của một người chịu phép rửa tội để đem Tin Mừng cho người khác? Đó là những câu hỏi rất nặng nề nếu chúng ta chịu khó đặt ra và giải quyết. Dù là giáo sĩ, tu sĩ hay giáo dân, chúng ta cũng đồng trách nhiệm loan báo Tin Mừng cho tất cả mọi người. Các đoàn thể cùng ngồi lại với nhau, xem có những cách thức nào để công việc phục vụ của mình có thể được đổi mới cho tốt hơn theo từng quý, từng năm. Những cuộc họp như vậy có không hay chỉ họp là phân chia công tác xong rồi về?

Vậy, tiến trình hiệp hành mà Giáo Hội đang sống là những dấu chỉ của niềm hy vọng về một Giáo Hội được canh tân đổi mới, để rồi giáo xứ đổi mới, đoàn thể đổi mới, và cá nhân đổi mới. Đó là niềm hy vọng không chỉ mời gọi chúng ta nghe cho vui trong những ngày tĩnh tâm này, nhưng mời gọi chúng ta bắt đầu xắn tay áo lên và bắt đầu làm ngay.

IV. THƯỢNG HỘI ĐỒNG GIÁM MỤC VÀ TÍNH HIỆP HÀNH ĐÃ TRÔI QUA?

Như vậy, tính hiệp hành không phải đã xong chuyện! Thượng Hội Đồng Giám Mục về tính hiệp hành với hai kỳ họp tháng 10/2023 và tháng 10/2024 thì đã trôi qua, nhưng suy tư về tính hiệp hành thì chưa xong và thực thi tiến trình hiệp hành cũng không rơi vào dĩ vãng. Không giống những chủ đề sống của từng năm mà người ta hay treo ở trong các nhà thờ cho đẹp chứ chẳng có quyết tâm gì cho đặc biệt cụ thể, rồi khi hết năm thì dỡ bỏ những bảng quảng cáo, những logo hay khẩu hiệu này xuống cất đi vào kho hay cho ra bãi rác. Có thể những cử hành và hoạt động của Năm Thánh 2025 làm cho chủ đề về tính hiệp hành trở nên mờ nhạt đi, tuy nhiên tính hiệp hành vẫn còn là điều mà Giáo Hội đã sống, đang sống và sẽ sống trong đời sống của mình từ nay về sau. Hai kỳ họp của Thượng Hội Đồng đã qua đi, nhưng tiến trình hiệp hành chưa kết thúc. Tiến trình hiệp hành vẫn đang tiếp diễn và cần trở thành một tác phong sống, một cung cách từ nay trở đi của Giáo Hội, để mọi thành phần đều tham gia vào việc xây dựng Giáo Hội chứ không phải chỉ có hàng giáo sĩ mà thôi. Và những hoa trái của nó như ý thức về sự hiệp thông, tham gia và sứ mạng là những dấu chỉ cụ thể về niềm hy vọng cho Giáo Hội và cho mỗi người chúng ta.

Đức Phanxicô, người tái đề xướng điều này cho Giáo Hội là một người không thích quá nhiều những hình thức bề ngoài vô nghĩa, hẳn nhiên cũng có những dấu hiệu cho thấy ngài không muốn tiến trình hiệp hành mà ngài đề xướng trở nên một khẩu hiệu hô hào cho kêu rồi giờ đã xong thì gỡ bảng dẹp tiệm. Sức khỏe của Đức Giáo Hoàng cũng là một vấn đề nghiêm trọng, tuy nhiên, ông cụ Phanxicô không để cho những giới hạn tuổi tác làm chậm lại hay xóa bỏ thao thức cho một Giáo Hội sống tinh thần hiệp hành của ngài. Đức Phanxicô còn vạch ra một con đường để Giáo Hội hướng tầm mắt theo trong việc sống tinh thần này, ngay cả khi ngài cảm nhận buổi xế chiều đời mình đã tới và thực tế, ngài đã về với Chúa như hiện nay. Nhưng vì ngài đã phác thảo ra đường hướng sống lâu dài cho Giáo Hội như một thứ men có khả năng phân tán và biến đổi, việc canh tân Giáo Hội do Thượng Hội Đồng khởi xướng (thái độ, thực hành, thể chế, linh đạo) được mời gọi tiếp tục thực hiện và không dừng lại³⁷.

Dĩ nhiên, đây là cả một chặng đường dài, vì để có thể tập sống tinh thần hiệp hành, nghĩa là cùng lắng nghe nhau và lắng nghe tiếng Chúa để tìm cách thay đổi và canh tân đời sống của Giáo Hội, của giáo xứ, của đoàn thể và của cả cá nhân mỗi người nữa, không phải là chuyện dễ. Nhưng dù sao, Giáo Hội cũng đã chuyển mình và bước chuyển mình này là cần thiết để những gì cồng kềnh, nặng nề và cũ kỹ dần dần được gió của Thần Khí thúc đẩy và thay đổi. Chính vì ý thức rằng chúng ta, toàn thể Giáo Hội là những người lữ hành trên đường hy vọng, cho nên chúng ta chưa xong chuyện, chúng ta còn phải tiếp tục cố gắng để tiến bộ hơn mỗi ngày, sao để có thể bước chân của chúng ta, những sứ giả Tin Mừng, có khả năng đem lại niềm hy vọng cho con người, cho thế giới hôm nay.

Con Chiên Nhỏ

04/05/2025

³⁷ GILLES ROUTHIER, *Thượng Hội Đồng có biến đổi Giáo hội giống như Vatican II đã biến đổi không?*, đăng ngày 10/11/2024, truy cập ngày 18/04/2025, <https://phanxico.vn/>